

ŠPECIFIKÁ VOLIČSKÉHO SPRÁVANIA VO VOLBÁCH DO NR SR V ROKU 2016

SPECIFICS OF VOTING BEHAVIOR IN PARLIAMENTARY ELECTIONS IN 2016

NATÁLIA KOVÁČOVÁ

ABSTRAKT :

Cieľom príspevku je poukázať na špecifiká volieb do NR SR v roku 2016 s akcentom na oblasť voličského správania. Prioritným záujmom je vyzdvihnúť volebný fenomén v podobe úspechu Kotlebovej politickej strany, dať čitateľovi odpoveď na volebný neúspech politickej strany KDH, oslabenie voličskej základne strany Siet' a akcentovať na iné osobitosti týchto volieb.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: voľby, voličské správanie, politické strany, politická participácia

ABSTRACT:

The aim of this article is to point out the specifics of the elections to the parliament in 2016 with emphasis on the area of voting behavior. The prime concern is to highlight the phenomenon in the form of electoral success political party led by Kotleba, give the reader a response to the failure of the electoral political party KDH , undermined the electoral base sides of the net and accents on other specific characteristics of these elections.

KEY WORDS: elections , voting behavior , political parties, political participation

Rok 2016 možno označiť z pohľadu politického diania za veľmi významný, keďže od 1. júla 2016 bude Slovensko predsedáť Rade EÚ a stane sa tak politickou ústredňou a centrom nadnárodného diania. Okrem toho je hlavný akcent kladený aj na vnútroštátnu politiku, kedy prostredníctvom marcových demokratických volieb občania rozhodnú o rozložení politických síl a smerovaní krajiny na ďalšie štyri roky.

Parlamentné voľby v podmienkach SR možno zaradiť do skupiny tzv. prvoradých volieb, ktoré sú z pohľadu politickej participácie v komparácií s iným typom volieb značne populárne. Historická tradícia dokazuje, že účasť občanov doposiaľ vždy dosahovala viac ako 50% na rozdiel od menej populárnych nadnárodných volieb na ktorých participuje v priemere 20% oprávnených voličov.

Významný taliansky politológ G. Sartori konštatoval, že „ *demokracia existuje vtedy, keď vzťah medzi ovládanými a vládou dodržiava princíp, že štát má slúžiť občanom a nie občania štátu, že vláda jestvuje pre ľud, a nie naopak.*“ (Sulík, 2015). Giovaniho princíp dáva odpoveď na otázku, prečo neostať pasívnym voči politickému daniu a vypovedá o dôležitosti participácie občanov vo voľbách. Záujem občanov o politickú sféru predikuje fungujúcu a rozvíjajúcu sa demokraciu, ktorá je garanciou spokojnosti občanov. Tento vzťah funguje ako začarovaný kruh, kedy pozitívny záujem občanov o spoločensko-politické záležitosti stimuluje jadro demokracie a naopak v prípade absencie voličského záujmu dochádza k odumieraniu demokratických princípov. V zmysle nájsť odpoveď na to, prečo sa volieb zúčastniť a posilňovať demokratické princípy je potrebné si uvedomiť, že SR je parlamentnou demokraciou, v ktorej občania realizujú svoju vôľu cez volených zástupcov. Prostredníctvom politickej participácie by sme mali tento systém potvrdzovať a účasťou na rozhodovacom akte ho legitimizovať. V každých voľbách má volič v rukách moc a možnosť zmeniť existujúci systém výmenou politikov s ktorých politickým konaním sa nestotožňujú za svojich preferovaných kandidátov, do ktorých vkladajú ambície a ktorí by ich záujmy mohli modifikovať do reálnej podoby v zmysle naplnených sľubov.

Predvolebné obdobie akcentuje na primárnych politických aktéroch, ktorými sú konkurenčné politické strany a médiá poukazujú na ich vzťah, väzbu a prepojenosť s voličom. Okrem politickej sféry sa do popredia dostáva aj sociologická a vzájomne sa prelínajú, čoho výsledkom sú prieskumy verejnej mienky a následne po voľbách sa do popredia dostáva analýza voličského správania. Štúdium voličského správania je osobitou kategóriou politickej sociológie a snaží sa nájsť racionálne argumenty na zdôvodnenie postojov voličov v danom volebnom období, na ktoré sa v nasledovnej časti príspevku zameriame. Prv než odhalíme špecifiká voličského správania je z dôvodu logickej následnosti potrebné poukázať na volebné výsledky a osobitosti parlamentných volieb v sledovanom roku.

V roku 2016 pripadli voľby do NR SR na prvú marcovú sobotu, kedy 59,82% oprávnených voličov vyjadrilo priazeň až ôsmym politickým stranám, ktorým sa vstupenkou do parlamentu stala prekročená 5 % hranica (obr. č.1).

Obrázok č. 1: Výsledky volieb do NR SR 2016

Zdroj: (Voľby 2016: kompletne..., 2016).

Voličská účasť bola takmer totožná ako v predošlých parlamentných voľbách.

Predvolebné obdobie prinášalo občanom informácie zamerané na prieskumy verejnej mienky, ktoré boli v komparácii s prvými povolebnými prieskumami zverejnenými po 22. hodine značne diferentné. Zaujímavosťou je, že pred týmito voľbami platilo po prvý raz dvojtýždňové embargo na prieskumy verejnej mienky. Vo februári zverejnila výsledky prieskumu agentúra AKO na vzorke 1200 respondentov, ktorí na dotazníkové otázky odpovedali metódou telefonického rozhovoru. Agentúra informovala, že respondenti najviac sympatizovali s politickou stranou Smer-SD, ktorú by volilo 35 % voličov. Na druhom mieste skončila strana SNS (9,4%) a za ňou nasledovala strana Sieť (8,1%) (Prieskumy agentúry AKO..., 2016). Iné výsledky priniesla druhý februárový týždeň agentúra Polis, podľa ktorej by Smer získal o 3 % viac hlasov ako uviedla agentúra AKO a na druhom mieste by s 10,4 % skončila strana Sieť. Trojicu by následne uzatvárala strana B. Bugára Most- Híd (9,2%) (Prieskum: Smer potrebuje..., 2016). V súhrne tak môžeme konštatovať, že predvolebné prieskumy sa vo svojich tvrdeniach rozchádzali, čo možno odôvodniť predovšetkým diferentným zameraním sa na prieskumnú vzorku a fakt, že tretina voličov bola posledný týždeň pred voľbami nerozhodná. Politická strana SaS, ktorá v prieskumoch v priemere presahovala 5% sa v konečnom dôsledku stala druhou víťaznou stranou s 12,10% podporou, čo bolo nad očakávania aj samotných liberálov. Preto možno konštatovať, že prieskumy tohto volebného obdobia mali malú hodnovernosť. Ďalším dôkazom je aj fakt, že pred bránami parlamentu podľa prieskumov ostal politický nováčik LS- NS, ktorej ale konečný výsledok možno pokladať za značný úspech a istý volebný fenomén.

S politickou stranou pod vedením M. Koltebu sympatizovalo 8,04% voličov, čo dokazuje, že každý dvanásty volič vyjadril podporu súčasnému banskobystrickému županovi. V percentuálnom vyjadrení až 23% mladých prvovoličov vo veku od 18 do 21 rokov volilo LS-NS a vo všeobecnosti 70% voličov strany nepresahuje vekovú hranicu 39 rokov. Mnohí si

prítomnosť politickej strany v parlamente vysvetľujú ako dôsledok voličskej frustrácie a jasný voličský protest, ktorého účelom bolo poukázať na sklamanie z politickej situácie a nedôveru voči tradičným politickým aktérom. Najviac voličov strana získala v Banskobystrickom kraji v okrese Krupina (15,35%) a v Žilinskom kraji sa jej podarilo si získať na svoju stranu bývalých voličov strany SNS. Ak by sme sa domnievali, že ĽS-NS bude mať väčšinu nevzdelaných voličov, opak je pravdou. Banskobystrického župana volili najmä stredoškolsky vzdelaní ľudia (54,4%), ale aj mnoho tých, ktorí majú ukončené vysokoškolské vzdelanie (20,5 %). Podporou Kotlebovej politickej strany dali prvovoliči najavo potrebu radikálnych zmien, čo možno podložiť aj tým, že väčšina voličov, ktorá sympatizovala vo volebný deň s ĽS-NS je manuálne pracujúca (29,2%), druhú skupinu tvoria študenti (14,3 %)a tretiu zastupujú živnostníci (13,5 %), ktorí majú problém so svojim uplatnením na trhu práce. Radikálne postoje sú pre mladých ľudí najsympatickejšie a láka ich jasne stanovený cieľ, ktorý silný politický líder počas svojej predvolebnej kampane striktnie prezentoval. Kľúčovým dôvodom, prečo voliči inklinovali k uvedenej politickej strane nebola problematika migrácie a terorizmu, ako sa mnohí domnievali, ale v rozhodnutí podporiť stranu dominovali záujmy Slovenska (22,7%), antikorupčný program (20,3%) a sociálny program (14,3%) č.2).

Obrázok č.2 : Dôvody prečo voliči volili ĽS-NS

Dôvody, prečo volili ĽS – NS

Source: [Exit poll Focusu pre TV Markíza](#) [Get the data](#)

Zdroj: (Vasilko, 2016).

V roku 2012 sa 34,2% súčasných voličov ĽS-NS predčasných volieb nezúčastnilo. Prioritu uvedených oblasti možno odôvodniť tým, že voliči tejto politickej strany sa stotožňujú s postojom M. Kotlebu k tradičným politickým stranám a s útokom na systém ako taký, pochádzajú zo sociálne slabšieho prostredia a dotýka sa ich problematika nezamestnanosti. Voličské správanie vo voľbách 2016 bolo premenlivé a dokázalo, že mladí voliči nevolili podľa rodičovského vzoru. Najst' odpoveď na otázku, prečo si väčšina mladých voličov z protestných strán zvolila práve Kotlebovu politickú stranu bude predmetom hĺbkových analýz viacerých odborníkov v nasledovnom povolebnom období (Veľké odhalenie tajomstiev..., 2016).

Významnú podporu u mladých voličov (17,7%) zaznamenala aj politická strana R. Sulíka SaS. Viac ako 20% voličov vo veku od 22 do 39 rokov sa stotožnilo s programovým zameraním liberálnej politickej strany. Jej volebný úspech bol prekvapením aj pre samotných kandidátov, keďže prieskumy verejnej mienky vykazovali nižšie ukazovatele. Práve tie mohli byť stimulom pre voličov prečo participovať na voľbách a nevystaviť tak stranu riziku nízkeho percentuálneho výsledku, ktorý by ohrozil jej vstup do parlamentu. Voliči tak vyjadrením svojej vôle dali druhú šancu subjektu, ktorý je na politickej scéne spájaný s pádom vlády I. Radičovej. Najsilnejšiu voličskú základňu má strana na západnom Slovensku, čo potvrdili aj tohtoročné voľby, kedy v Bratislavskom kraji mala SaS výrazný náskok pred inými stranami (24,46 %) Najviac Slovákov, ktorí využili možnosť voľby so zahraničia odovzdali svoj hlas politickej strane R. Sulíka (312 hlasov). Strana Most-Híd so zahraničia získala 168 hlasov a treticu dotvára politický subjekt R. Prochádzku strana Siet', s ktorou sympatizovalo 166 voličov (Štatistický úrad, 2016).

Zaujímavosťou volieb do NR SR bol aj nečakaný prepád voličských hlasov strán Smer-SD, Siet' a KDĽ. Niektoré prieskumy verejnej mienky pred voľbami dokonca označovali R. Prochádzku za nového premiéra SR. Do popredia sa tak dostáva otázka, ktoré strany vo volebný deň oslovili pôvodní voliči strany Siet'. Analytici poukazujú na nejasnosť politickej komunikácie a neurčité vymedzenie sa voči politickej strane Smer, ktoré v konečnom dôsledku strane poškodilo a tak pôvodní Prochádzkovi voliči prešli na stranu jasne vyhradenej SaS a OĽANO-NOVA. Najširšiu časť voličskej základne Siete predstavujú niekdajší voliči SDKÚ-DS (37%), nevoliči z roku 2012 a tí, ktorí pri posledných voľbách volili OĽANO (Voličskú základňu Siete..., 2016).

Po takmer 26. rokoch historickej tradície sa do parlamentu po prvý krát neprebojovala politická strana KDĽ. V predvolebnom období strana vsádzala na svoju dlhoročnú ideologickú

podstatu a verila, že jej názov je samotnou značkou pre volebný úspech. Vo februárovom prieskume agentúry Focus získali 7% hlasov. Hoci prieskumy informovali o klesajúcom trende kresťanských demokratov, ich konečná 4,9 % voličská podpora bola jasnou prehrou. Pod neúspech sa do istej miery podpísala aj opotrebovanosť politických zástupcov strany, odchod výrazných osobností (ako napr. R. Prochádzka, D. Lipšic) a v neposlednom rade aj strata vlastnej identity. V strane absentovali nové politické tváre, ktoré by prilákali voliča a pridali na jej hodnote. Kresťanskí demokrati nepriniesli do volieb vlastné témy, ale skôr sa orientovali na predložené problematiky, ktoré vzišli z centrál iných politických subjektov. Strana taktiež neprijímala signály z vonku, ktoré predikovali klesajúce preferencie. *„Chýb, ktoré posunuli KDH na päťpercentnú hranicu, bolo podľa podpredsedu Pavla Zajaca niekoľko. Nevyšla mu kandidatúra Pavla Hrušovského na prezidenta, body im krátko pred voľbami ubral aj návrh na trestanie umelého oplodnenia“* (Naživo z KDH...,2016). Časť pôvodných voličov KDH volila v parlamentných voľbách politickú stranu Siet', časť OĽANO-NOVA, a isté percento voličov prešlo k novému politickému subjektu pod vedením B. Kollára a bývalí mladí voliči sympatizovali s ĽS-NS.

Prehru volebnej noci pocítila politická strana Smer, ktorej preferencie nepresiahli 29%. Strana, ktorá po voľbách 2012 vládla sama, dosiahla najhorší výsledok od roku 2002. K oslabeniu voličskej základne prispeli vládne škandály, problémy vzdelávacej a zdravotnej politiky, a taktiež prítomnosť nových subjektov na politickej scéne (strana B. Kollára a M. Kotlebu). Okrem nových politických strán, ktoré získali časť pôvodných voličov Smeru z roku 2012 získala aj značnú časť elektorátu strana SNS. Z pohľadu profilu voliča politickej strany Smer nemožno tvrdiť, že SMER je výlučne stranou dôchodcov žijúcich v rurálnom prostredí. *„Dnes má svojich voličov v rôznych sociálno-demografických prostrediach, i keď samozrejme jeho dôraz na sociálne-trhovú ekonomiku, silný štát, sociálnu spravodlivosť alebo solidaritu a na druhej strane vyhýbanie sa typickej post-materialistickej agende z neho robí stranu, ktorá si nadpriemerne často nachádza svojich voličov v prostrediach väčšmi odkázanými na pomoc zo strany štátu“* (Slosiarik, 2016).

Volebné výsledky opäť potvrdili premenlivosť voličského správania a práve fluktuácia voličov sa podpísala pod prítomnosť ôsmych strán v parlamente. Na základe toho sa do popredia začali dostávať úvahy upriamujúce pozornosť na zmenu volebného systému. Pred voľbami avizovali politické strany Siet' aj Šanca zámer modifikovať volebný systém z jedno obvodového na viac obvodový, s odvodnením aby každý poslanec mal svoj obvod, ktorý reprezentuje. Ak by volebné obvody boli veľkosťou na úrovni okresu, ktorý by zastupoval

jeden poslanec, potom by sa následne na základe volebných výsledkov mala SMK dvoch poslancov, SaS sedem poslancov a všetci ostatní poslanci by boli zástupcovia Smeru.

Vplyv na voličské správanie má aj strach z prepadnutia hlasov. Ak sa volič obáva, že politická strana s ktorou sympatizuje sa do parlamentu nedostane, odovzdá svoj hlas inej politickej strane, čo vypovedá o racionálnej voľbe voliča. Prevažná väčšina voličov k racionálnemu rozhodovaniu neinklinuje, pretože u nich dominuje hodnotová voľba, kedy neberú do úvahy predvolebné preferencie strán a vo svojom voličskom správaní sú stabilní.

Voľby do NR SR 2016 nemajú absolútneho víťaza ale práve naopak, niekoľko porazených tradičných subjektov a priniesli revolúciu pravicového voliča. Novinkou v hlasovacom procese bola likvidácia nepoužitých hlasovacích lístkov, ktoré museli voliči odovzdať po odhlasovaní do pripravenej volebnej urny. Za prípadné vynášania hlasovacích lístkov z volebnej miestnosti hrozila voličom pokuta vo výške 33 Eur. Poslednou zápisnicou, na ktorú sa čakalo pre skompletizovanie výsledkov parlamentných volieb bola zápisnica z Okresnej volebnej komisie v Piešťanoch. Na základe oznámenia, že obyvateľka obce Borovce volila vo voľbách dvakrát polícia preverovala trestné oznámenie pre prečin marenia volieb. V konečnom dôsledku tak hlasy do celkového sčítania zaradené neboli. Špecifikum volieb bolo aj to, že ihneď po skončení volieb o desiatej večer zverejnila TV Markíza takzvaný exit poll. Pre televíziu ho pripravila agentúra Focus ktorej anketári na prieskumnej vzorke najmenej 20-tisíc ľudí v dvoch stovkách volebných okrskov sumarizovali volebné rozhodnutia voličov.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Naživo z KDH: V centrále ukončili volebnú noc, strana sa do parlamentu nedostala. [online]. 2016. sme.sk. [cit. 7. 3. 2016]. Dostupné na internete: <http://domov.sme.sk/c/20109790/ako-vyzeraju-volby-v-strane-kdh-nazivo.html>

Prieskum: Smer potrebuje koalíciu pre väčšinu v NR SR. [online]. 2016. pravda.sk. [cit. 8. 3. 2016].

Dostupné na internete: <http://spravy.pravda.sk/parlamentne-volby-2016/clanok/383520-prieskum-smer-potrebuje-koaliciu-pre-vacsinu-v-nr-sr/a>

Prieskumy agentúry AKO: Smer by vyhral s 35%, Siet' by získala iba 8,1%, v parlamente aj SaS a Boris Kollár. [online]. 2016. netky.sk. [cit. 9. 3. 2016]. Dostupné na internete:

<http://www.netky.sk/clanok/prieskum-agentury-ako-smer-by-vyhral-s-35-siet-by-ziskala-iba-8-1-v-parlamente-aj-sas-a-boris-kollar>

SLOSIARIK, M. 2016. Rozhovor -Známy sociológ prezradil: Máme veriť prieskumom a prečo Smer stále trhá rekordy. [online]. 2016. topky.sk. [cit. 7. 3. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.topky.sk/cl/1000863/1526741/ROZHOVOR-Znamy-sociolog-prezradil-Mame-verit-prieskumom-a-preco-Smer-stale-trha-rekordy>

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR, 2016. Výsledky volieb 2016: Výhra SaS v Bratislave, Smeru-SD v Košiciach. [online]. 2016. aktuality.sk [cit. 9. 3. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.aktuality.sk/clanok/319395/vysledky-volieb-2016-vyhra-sas-v-bratislave-smeru-sd-v-kosiciach/>

ŠTATISTICKÝ ÚRAD, 2016. Výsledky volieb 2016: Ako volili Slováci v zahraničí. [online]. 2016. aktuality.sk. [cit. 8. 3. 2016] Dostupné na internete: <http://www.aktuality.sk/clanok/319373/vysledky-volieb-2016-ako-volili-slovaci-v-zahranici/>

SULÍK, R. 2015. *Prečo voliť v parlamentných voľbách 2016?* [online]. 2015. sulik.sk. [cit. 6. 3. 2016]. Dostupné na internete: <http://slovenskapolitika.sulik.sk/preco-volit-v-parlamentnych-volbach-2016/>

VASILKO, M. 2016. *Kto volil Kotlebu a prečo? Nie, nie je to len pre utečencov. ?* [online]. dennikn.sk. 2015. [cit. 6. 3. 2015]. Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/395557/volil-kotlebu-preco-nie-nie-su-utecencitito-ludia-volili-kotlebu-tychto-dovodov/>

Veľké odhalenie tajomstiev Kotlebových voličov: Kto zvolil extrémistov do parlamentu? [online]. 2016. topky.sk. [cit. 8. 3. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.topky.sk/cl/1000887/1532785/Velke-odhalenie-tajomstiev-Kotlebovych-volicov--Kto-zvolil-extremistov-do-parlamentu->

Voličskú základňu Siete tvoria najmä bývalí voliči SDKÚ. ? [online]. 2016. topky.sk. [cit. 9. 3. 2015]. Dostupné na internete: <http://www.topky.sk/cl/100535/1495141/Volicsku-zakladnu-Siete-tvoria-najma-byvali-volici-SDKU>

Voľby 2016:kompletné výsledky volieb si môžete pozrieť tu. [online]. 2016. hnonline.sk . [cit. 8. 3. 2016]. Dostupné na internete: <http://hnonline.sk/slovensko/593365-volby-2016-vysledky-online-na-jednom-mieste>

Kontakt na autora

PhDr. Natália Kováčová, PhD.
Vysoká škola Danubius
Fakulta verejnej politiky a verejnej správy
Email: vsnatalia.kovacova@gmail.com